

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 7

*Матеріали VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Державне управління та місцеве самоврядування в Україні
в контексті європейської інтеграції”,
м. Київ, МАУП, 17 листопада 2011 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2012

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 11 від 21.12.11)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф.;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 7: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Державне управління та місцеве самоврядування в Україні в контексті
європейської інтеграції”, м. Київ, 17 листоп. 2011 р. / редкол.: А. М. Подо-
ляка (голова) [та ін.]. — 2012. — 382 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної
конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становлен-
ню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у
різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів
і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і су-
спільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Чупрій Л. В. Оптимізація державного управління у сфері освіти в контексті забезпечення гуманітарної безпеки України 127	Дученко А. М. Організаційно-економічні основи розвитку регіонального туризму в Україні..... 191
Юсеф Н. Н. Межкультурные связи стран Ближнего Востока (образовательный аспект) 136	Дученко М. С. Удосконалення системи управління бізнес-процесами підприємства: стратегія розвитку 196
Барановська В. М. Інституційний механізм регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні..... 139	Ейсмонт В. С. Формування системи основних показників функціонування і розвитку макроекономічної системи 199
Костюк Т. О. Регіоналізація і демократизація як передумови побудови демократичної держави і громадянського суспільства 145	Єдгарова І. В. Моніторинг діяльності державних службовців з надання публічних послуг як сучасна технологія управлінського контролю 207
Левченко М. О. Безпека підприємницької діяльності в Україні: теорія, політика і стратегія забезпечення 147	Зирянова О. Л. Структура і психологічна динаміка схильності особистості до самовдосконалення..... 210
Павленко В. В. Характеристика податкової системи Австралії як досвід ефективної системи державного управління. 153	Іваненко В. О. Взаємодія Служби безпеки України, органів місцевого самоврядування та правоохоронних органів на шляху запобігання та протидії організований злочинності та тероризму у контексті європейської інтеграції України 219
Слободян С. І. Сучасні PR у системі механізмів державного управління 157	Клим'юк О. С. Державна інформаційна політика сучасної України як предмет правового регулювання..... 223
Бортник В. А. Актуальні проблеми місцевого самоврядування в Україні 163	Корощенко А. В. Деякі аспекти роботи Служби безпеки України щодо забезпечення економічної безпеки на прикладі Луганської області..... 231
Бульда С. О. Маркетингові підходи в забезпеченні ефективного використання ресурсного потенціалу регіону..... 167	Кравченко Т. А. Поняття взаємодії суб'єктів політики як теоретична основа дослідження політичних процесів 237
Буратевич О. І. Вплив процесів європейської інтеграції на розвиток української держави: правовий та управлінський аспекти.... 174	Кузьменко В. А. Формування механізмів ефективності управління процесами охорони праці в умовах трансформації економіки України 244
Гриценко В. І. Система корпоративного управління в холдингах..... 182	
Доносо Варгас Дієго Хосе, Доносо Варгас Хавієр Стратегія національної безпеки України в умовах євроінтеграції..... 187	

СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Становлення і розвиток української державності, вип. 7, с. 187–190

Незавершеність процесу політичних та економічних перетворень, різка соціальна поляризація суспільства, криміналізація багатьох сторін суспільного життя — усе це відбувається на тлі нових міжнародних реалій: бурхливого розвитку глобальних процесів, зокрема, й негативного впливу світової фінансово-економічної кризи на розвиток продуктивних сил України та її регіонів, поширення міжнародного тероризму, незаконної торгівлі зброєю, зростаючої тенденції до застосування силових методів при вирішенні міжнародних суперечностей. І це далеко не повний перелік процесів, які є основними джерелами загроз національній безпеці України. Зрештою, це стало причиною того, що нині Україна перебуває у складній внутрішній та міжнародній обстановці.

Вибір стратегічного курсу на забезпечення національної безпеки в умовах євроінтеграції має вирішальний вплив на подальшу долю України як незалежної суверенної держави [1]. Згадані чинники зумовлюють неминучість внесення змін до чинної Стратегії НБ або підготовки її нової редакції, що передбачає як поліпшення методичних підходів, так і

створення нової моделі процедури розроблення Стратегії національної безпеки України.

При цьому доведеться вирішувати складну проблему. Відповідно до Закону України “Про основи національної безпеки України” [2].

Стратегія НБ затверджується Президентом України та є обов’язковим для виконання документом. Це — база для розроблення конкретних програм за складовими державної політики у сфері національної безпеки. Тому виникає питання про співвідношення категорій “концепція”, “доктрина” і “стратегія”; визначення їх сутності, змісту, призначення та ієрархії у загальній системі нормативно-правових актів у сфері забезпечення національної безпеки України.

Здійснені останніми роками дослідження засвідчили, що наукове опрацювання проблем створення комплексної системи стратегічних документів у сфері національної безпеки (доктрини, концепції та стратегії) нині лише започатковується. Непослідовність при підготовці стратегічних документів породжує ізольовані один від одного й розрізнені масиви правових норм, що стосують-

ся окремих аспектів національної безпеки. При цьому ці норми належать до різних галузей права [5–7].

Визначення Стратегії національної безпеки України наводимо у хронологічному порядку.

2003 р. — Закон України “Про основи національної безпеки України”.

Відповідно до цього Закону розробляються і затверджуються Президентом України Стратегія національної безпеки України та Воєнна доктрина України, за допомогою яких визначаються цілі, настанови та керівні принципи воєнного будівництва, а також напрями діяльності органів державної влади за конкретних обставин з метою своєчасного виявлення, відвернення та нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам України. Стратегія національної безпеки України і Воєнна доктрина України є документами, обов’язковими для виконання, і основою для розробки конкретних програм за складовими державної політики національної безпеки.

2004 р. — Закон України “Про організацію оборонного планування”.

Стратегія національної безпеки України — узгоджена за метою, завданнями, умовами і засобами довгострокова комплексна програма практичних дій щодо забезпечення захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. Стратегія національної безпеки України є основою для комплексного планування діяльності органів державної влади у сфері оборони та національної безпеки.

2007 р. — Стратегія національної безпеки України.

Стратегія національної безпеки України визначає принципи, пріоритетні цілі, завдання та механізми забезпечення життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Здійснений А. Семенченком [7] аналіз законодавчих актів України, що містять формулювання Стратегії НБ, показав їх неузгодженість між собою, із загальною системою нормативно-правових актів у сфері забезпечення національної безпеки, зі змістом і структурою процесів стратегічного планування й управління національною безпекою. Він зазначає, посилаючись на Закон України “Про державні цільові програми” [4], що вони є некоректними й суперечливими, а ідентифікація Стратегії НБ як довгострокової комплексної програми практичних дій провокує конфліктну ситуацію з визначенням Стратегічного оборонного бюлетеня. Крім того, враховуючи реалії вітчизняного стратегічного планування, автор вважає, що розгляд Стратегії НБ як довготривалого документа обмежує сферу його практичного застосування.

На його думку, раціональною вважається тривалість стратегічного планування на термін від трьох до п’яти років.

А. Семенченко пропонує свою методологію формалізації адміністративно-політичних документів із розвитку системи забезпечення національної безпеки, яка, на його думку, більш конкретна, детальна й адаптована до особливостей цієї системи в Україні та сучасних тенденцій її розвитку у світі; враховує зв’язки процесів стратегічного планування у сфері

національної безпеки з аналогічними процесами в інших сферах життєдіяльності суспільства та держави, насамперед із соціально-економічною сферою; відображає результати формалізації адміністративно-політичних рішень як єдиного процесу — від розроблення та прийняття Конституції України до прийняття державного бюджету тощо.

Під *Стратегією НБ* він пропонує розуміти офіційно визначену сукупність стратегічних завдань, заходів, дій та інших стратегічних рішень системи забезпечення національної безпеки, що відповідають можливостям держави щодо їх забезпечення і спрямовані на досягнення прийнятого рівня забезпечення національної безпеки у середньо- та довгостроковій перспективі.

Інший український дослідник Г. Ситник [8] зробив висновок, що існує така ієрархія згаданих документів: концепція — доктрина — стратегія. Під поняттям “концепція” розуміється певна керівна, концептуальна ідея (провідний задум, конструктивний принцип, головна думка).

За змістовно сутнісним навантаженням поняття “доктрина” може бути ідентифіковане як теорія, вчення, що передбачає наукове обґрунтування певної системи, принципів, поглядів, настанов. Тобто, на його думку, в її межах здійснюється подальший науковий розвиток ідеї, сформульованої в концепції, яка врешті-решт набуває обрисів певної теоретичної конструкції. Поняття “стратегія”, на його думку, асоціюється з такими ключовими словами, як “рішення”, “цілі”, “мистецтво”.

Тому головною метою “стратегії” є подальша деталізація системи поглядів, принципів і настанов, що відображені у “доктрині”.

Такий теоретико-методологічний підхід щодо ієрархії стратегічних документів у сфері національної безпеки дав змогу Г. Ситнику сформулювати принцип “ієрархічної взаємозалежності нормативно-правових актів національної безпеки”. Суть принципу визначається через ієрархію “*національні цінності — національні інтереси — національні цілі*”.

Елементи ієрархії є головними структурно-функціональними чинниками формування ієрархії “*Концепція національної безпеки — Доктрина національної безпеки — Стратегія національної безпеки*”. У зазначеній тріаді Концепція національної безпеки має дати керівні ідеї та визначальні принципи політики національної безпеки, що визначають її задум і фундаментальні основи на довгостроковий період. Вони мають становити теоретико-методологічну основу розроблення Доктрини національної безпеки.

Головна функція *Доктрини національної безпеки* полягає в тому, щоб визначити структуру та характер системи забезпечення національної безпеки, програмні цільові принципи та настанови державної політики національної безпеки, спрямованої на захист і реалізацію національних інтересів у визначеному середньостроковому періоді (до п’яти років), і тим самим утворювати надійну організаційно-методологічну основу розроблення Стратегії національної безпеки.

Стратегія національної безпеки має бути адміністративно-політич-

ною основою повсякденної діяльності системи державного управління національною безпекою, що спрямована на досягнення національних цілей, та ефективним організаційно-правовим інструментом зазначеної системи. Тому розроблення Стратегії національної безпеки передбачає всебічний аналіз ситуації (позитивні й негативні ефекти, наявні та ймовірні можливості системи забезпечення національної безпеки, сили, засоби, ресурси тощо) у контексті доктринальних установок, захисту і реалізації національних інтересів, а також уточнення, виходячи з національних цілей та їх пріоритетності (ієрархії).

Г. Новицький на підставі узагальнення теоретичних та емпіричних матеріалів з питань забезпечення національної безпеки України, міжнародного досвіду дослідив теоретико-правові засади забезпечення національної безпеки України [5]. На його думку, особливе місце у системі забезпечення національної безпеки займає законодавство, що в сукупності закріплює систему цінностей, цілей, завдань і заходів у цій сфері, а також визначає наявні та потенційні загрози. Вказаний вид законодавства він називає “системоутворюючим”. Воно об’єднує нормативно-правові акти — від Доктрини національної безпеки до планів дій суб’єктів забезпечення національної безпеки у конкретних умовах певного періоду. У цьому контексті здійснено порівняльний аналіз понять “стратегія”, “доктрина”, “концепція”, “програма”, їх призначення та змісту, що дав змо-

гу автору встановити чітке співвідношення між ними: доктрина — концепція — стратегія.

Отже, в умовах євроінтеграції України необхідно чітко визначити теоретичні підвалини стратегії національної безпеки.

Література

1. *Конституція* України, прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. — К.: Преса України, 1997. — 80 с.
2. *Закон* України “Про основи національної безпеки України” // Уряд. кур’єр. — 2003. — 30 лип.
3. *Закон* України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” // ВВР України. — 2010. — № 40. — Ст. 527.
4. *Закон* України “Про державні цільові програми” // ВВР України. — 2004. — № 25. — Ст. 352.
5. *Новицький Г. В.* Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України. — К.: Інтертехнологія, 2008. — 496 с.
6. *Указ* Президента України “Про стратегію національної безпеки України”: від 12 лютого 2007 р. № 105/2007 // Уряд. кур’єр. — 2007. — № 43. — 7 берез.
7. *Семенченко А. І.* Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України. — К.: Вид-во НАДУ, 2008. — 429 с.
8. *Ситник Г. П., Олуйко В. М., Вавринчук М. П.* Національна безпека України: теорія і практика: Навч. посіб. / За заг. ред. Г. П. Ситника. — Хмельницький; К.: Кондор, 2007. — 616 с.